

Studijų Lietuvoje ir užsienyje privalumai bei trūkumai

Šiuo metu nemažai daliai moksleivijos yra iškilusi sudėtinga apsisprendimo dilema: kur rinktis studijas - Lietuvoje ar užsienyje? Greičiausiai vienareikšmiško atsakymo į šį klausimą nėra. Tačiau labai svarbu prieš darant sprendimą pabandyti be išankstinių nuostatų ir susiformavusių stereotipų įvairiapusiškai pasvarstyti abi alternatyvas. Viešojoje erdvėje neakivaizdžiai yra įsigalėjusi nuomonė, kad užsienio universitetai yra geresni, o Lietuvos aukštosios mokyklos vertinamos kaip antraeilės arba net dar blogiau. Be to, a priori yra tikima, kad studijos užsienyje yra kokybiškesnės ir modernesnės. Tokios nuostatos suformavo įsitikinimą, kuris peraugo į vienpusišką vienos sistemos aukštinimą, o kitos nepagrįstą menkinimą. Esu apklausęs daug moksleivių, besimokančių tiek užsienio, tiek ir Lietuvos universitetuose, todėl norėčiau pasidalinti savo mintimis ir pastebėjimais. Kiekvienoje iš šių dviejų galimybių yra privalumų ir trūkumų, todėl būtina ne tik juos žinoti, bet ir sugebėti atitinkamai įvertinti.

Pirmiausiai apie mokymosi užsienio universitetuose privalumus. Niekas turbūt nemėgina neigti, kad prestižiniai užsienio universitetai - išskirtinis reiškinys ir mokytis juose yra didelis privalumas. Tačiau reikėtų pabrėžti, kad tokių universitetų yra nedaug ir į juos patenka tik ypač gabūs mokiniai. Įstojančiųjų į Kembridžo, Oksfordo, Londono ekonomikos ir politikos mokslų mokyklą (LSE) yra vienetai. Didžioji dalis studijuojančiųjų Jungtinėje Karalystėje mokosi universitetuose apie kuriuos dauguma mūsų turi menką supratimą, o jų lygis yra tikrai skirtingas. Studijos užsienyje dažniausiai susiveda į mokslus Jungtinėje Karalystėje ir tik nedaugelis mokinių pasirenka studijas kitose šalyse. Tokį pasirinkimą nulemia anglų kalbos mokėjimas, nes kitomis kalbomis studijuoti užsienyje gali tik labai nedaug mokinių. Kitas užsienio universitetų privalumas yra tas, kad jie gali pasiūlyti įvairesnes studijų programas ir geriau įrengtas laboratorijas. Taip pat mokymo metodai yra efektyvesni ir neatsilieka nuo laiko dvasios. Be to, dalyje universitetų bakalauro studijos yra metais trumpesnės. Kaip studijų užsienyje privalumą jaunimas išskiria ir galimybę išplėsti savo akiratį, susipažinti su kitų kultūrų žmonėmis, gerai išmokti svetimą kalbą. Reikėtų pabrėžti ir tai, kad dauguma tikisi po studijų gauti ryškiai didesnę atlyginimą negu Lietuvoje. Taigi pragmatinis interesas yra labai svarbus faktorius, kuris nulemia daugelio apsisprendimą.

Yra ir kita studijų užsienyje pusė - net ir nemokamas mokslas reikalauja nemažai papildomų lėšų. Tai pragyvenimo išlaidos, mokestis už gyvenamąjį plotą, reikia pinigų ir kelionėms į namus. Todėl patartina gerai pasvarstyti, ar apsimoka išleisti tie lėšų dėl vidutinio lygio universiteto. Taip pat reikėtų įsisąmoninti, kad bakalauro studijos užsienyje yra nuėjusios siauru specializacijos keliu. Stebina, kad net prestižiniai Jungtinės Karalystės universitetai moko studentus tik vienos disciplinos dalykus. Toks siauras mokymo laukas itin gabiems studentams galbūt ir yra prasmingas, tačiau vidutinių gabumų žmonėms tokia mokymo sistema verčia tik tobulais atskiros srities vykdytojais. Be to, svetimose aplinkose yra nelengva adaptuotis. Jaunam žmogui reikia ir tėvų, ir artimų draugų paramos. Pravartu žinoti, kad svetimame krašte bus sunkių laikotarpių, kuriuos išgyventi dažniausiai teks vienam. Po studijų užsienyje ne visiems pavyksta lengvai integruotis į Lietuvos socialinį gyvenimą. Anksti praradęs ryšį su savo kraštu, jaunimas pradeda nebesuprasti tam tikrų Lietuvos visuomenės funkcionavimo ypatybių.

Kalbant apie studijas Lietuvos universitetuose reikėtų pasakyti, kad dažnai jos yra vertinamos remiantis praeties laikų atgarsiais ir nenoro matyti įvykusių pozityvių pokyčių. Didelis studijų Lietuvoje privalumas yra tas, kad gerai užbaigus vidurinę ugdymo programą, valstybė garantuoja nemokamą mokslą. Labai patraukliai atrodo Lietuvos universitetų ir Erasmus programos suteikiama galimybė vieną ar kelis semestrus pasimokyti užsienio universitetuose. Daug studentų studijų metu įgyja galimybę mokytis skirtingų valstybių universitetuose. Kita svarbi Lietuvos universitetų studijų programų ypatybė yra orientavimas į platesnį išsilavinimą. Taigi Lietuvoje išlaikoma tikroji universitetų tradicija ir paskirtis - ugdyti įvairiapusiškai išsilavinusį žmogų. Be to, net ir kokybės atžvilgiu bakalauro studijos iš esmės nesiskiria nuo daugelio užsienio universitetų. Taip pat pastaraisiais metais stipriai yra atnaujinta universitetų materialinė bazė: įrengtos naujos laboratorijos, bibliotekos, kompiuterinė technika, sporto salės, modernizuotos studijų programos. Svarbu žinoti ir tai, kad turime labai gerų dėstytojų bei galimybę klausytis užsienio dėstytojų paskaitų. Ypač gerai besimokantiems studentams yra suteikiamos stipendijos ir sudaromos geriausios sąlygos tobulėti, o privačiuose Lietuvos universitetuose dalį mokymosi lėšų

padengia studijų krepšelį. Taip pat dalis Lietuvos studentų dar studijų metais sugeba pradėti kurti savo verslą. Be to, įsidėmėtina, kad Lietuvoje yra akivaizdžiai didesnės karjeros galimybės valstybinėje tarnyboje. Šiandien daug jaunų žmonių Lietuvoje eina aukštas valstybines pareigas, kas beveik neįsivaizduojama kitose šalyje.

Aišku, Lietuvos universitetuose yra ir nemažai trūkumų, kurie lemia neigiamą visos aukštosios mokymo sistemos įvaizdį. Aukštojo mokslo sistema labiau orientuota į studentų skaičių, bet ne į visapusišką ugdymo kokybės kėlimą. Į daugelį studijų programų gali įstoti ir labai silpni bei nemotyvuoti mokiniai. Tokiu būdu mokymo procesas yra nukreipiamas į vidutinį mokymo lygį. Taip netiesiogiai perimama Lietuvos mokyklų „krepšelizacijos“ patirtis. Universitetų neturėtų ištikti toks pats likimas kaip gimnazijų - jos iš esmės nebesiorientuoja į brandesnio mokymo siekiamybę ir sudaro sąlygas visiems įgyti brandos atestatą. Be aukštos studentų motyvacijos neįmanoma užtikrinti aukštojo mokslo prestižo. Taip pat universitetuose yra išlikę nemažai sovietinio gyvenimo relikvų, irgi neigiamai nuteikiančių jaunąją kartą. Iš mokinių pasisakymų tenka girdėti, kad nemaža dalis studentų stokoja mokymosi motyvacijos, klesti nusirašinėjimas, įvairių atsiskaitymo darbų pirkimas, formalus požiūris į mokymą ir mokymąsi. Niekaip nenusikratoma ydingo sovietinio palikimo, tad jis kaip šleifas tempiasi iki šių dienų. Esminis mokymo sistemos trūkumas yra tas, kad vis dar išlieka žinių įsiminimo ir atkartojimo paradigma. Sunkiai skinasi kelią probleminio, analitinio ir euristinio mokymo metodai. Šioje srityje užsienio universitetai yra ryškiai toliau pažengę ir geba kurti modernesnę mokymo aplinką. Tačiau šie trūkumai nėra absoliutūs, o tik liudija išlikusias ir esamas spragas.

Neabejotinai kiekvienos šalies aukštojo mokymo sistemoje galime surasti nemažai privalumų ir trūkumų. Taip pat turime atsikratyti postsovietinės visuomenės nevisavertiškumo komplekso, kai besąlygiškai buvo tikima Vakarų pranašumu. Turėtume gebėti kritiškai pažvelgti ne tik į Lietuvos universitetus, bet ir matyti kitų šalių sistemos silpnąsias puses. Reikėtų atsispirti vyraujančioms tendencijoms ir stereotipams. Būtina susirinkti kiek galima daugiau informacijos ir dar kartą pasverti visus argumentus. Vertėtų pamąstyti ir apie vertybinius dalykus, pabandyti pažvelgti į tolimesnę savo gyvenimo perspektyvą. Kiekvienas abiturientas sau turėtų nuoširdžiai atsakyti į šiuos klausimus: kokius keliu pagrindinius gyvenimo tikslus? su koku kraštu ketinu sieti savo ateitį? Galiausiai - kur ketinu kurti šeimą ir auginti savo vaikus?

Saulius Jurkevičius